Euroopan parlamentti
2024-2029

Työllisyyden ja sosiaaliasioiden valiokunta
Puheenjohtaja

9.4.2025

Adrian-Dragoş Benea
Puheenjohtaja
Aluekehitysvaliokunta
Bryssel

Asia: Lausunto koheesiorahastojen yksinkertaistamismahdollisuuksista (2024/2106(INI))

Arvoisa puheenjohtaja

Työllisyyden ja sosiaaliasioiden valiokuntaa on pyydetty antamaan edellä mainitussa menettelyssä lausunto valiokunnallenne. Valiokunta päätti kokouksessaan 21. marraskuuta 2024 antaa kyseisen lausunnon kirjeen muodossa.

Työllisyyden ja sosiaaliasioiden valiokunta käsitteli edellä mainittua asiaa kokouksessaan 9. huhtikuuta 2025. Viimeksi mainitussa kokouksessa se päätti esitellä asiasta vastaavalle aluekehitysvaliokunnalle jäljempänä esitetyn lausunnon.

Kunnioittavasti

Li Andersson

LAUSUNTO

A. ottaa huomioon, että koheesiopolitiikalla on keskeinen rooli sosiaalisten, alueellisten ja taloudellisten erojen vähentämisessä; ottaa huomioon, että koheesiopolitiikka, Euroopan rakenne- ja investointirahastot ja erityisesti Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+) ovat vahvoja välineitä jäsenvaltioiden ja alueiden, myös kaupunki- ja maaseutualueiden, välisen yhteenkuuluvuuden edistämiseksi; ottaa huomioon, että koheesiopolitiikan eri politiikka-aloilla on omat erityistavoitteensa ja -päämääränsä;

B. ottaa huomioon, että koheesiopolitiikalla pyritään panemaan täytäntöön Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari, sen toimintasuunnitelma sekä työllisyyttä, koulutusta ja köyhyyden torjumista koskevat yleistavoitteet;

C. ottaa huomioon, että ESR+:sta tuetaan ja täydennetään jäsenvaltioiden toimintapolitiikkoja ja tuotetaan niille lisäarvoa, jotta varmistetaan yhtäläiset mahdollisuudet, yhtäläinen pääsy työmarkkinoille, oikeudenmukaiset ja laadukkaat työolot ja -ehdot, sosiaalinen suojelu ja osallisuus keskittyen erityisesti laadukkaaseen ja osallistavaan koulutukseen, elinikäiseen oppimiseen, lapsiin ja nuoriin tehtäviin investointeihin sekä peruspalvelujen saatavuuteen;

D. ottaa huomioon, että ESR+ on ainoa pääasiassa sosiaalipolitiikan toimiin keskittyvä EU-rahasto ja täten jo sinällään ainutlaatuinen, ja toteaa, että yhdessä muun koheesiopolitiikan kanssa se on erittäin tehokas ja tarpeellinen sosiaalisen osallisuuden saavuttamisen kannalta;

E. katsoo, että tuensaajiin ja erityisesti pieniin organisaatioihin kohdistuu toisinaan suhteettomia rasitteita, kun ne yrittävät saada rahoitusta koheesiorahastoista; katsoo, että näitä rasitteita voidaan vähentää yksinkertaistamalla hakumenettelyjä;

F. ottaa huomioon, että EU:n viimeaikaiset kriisit ja monimutkainen geopoliittinen toimintaympäristö merkitsevät sitä, että EU:n talousarviota on arvioitava uudelleen kriisinhallinnan ja menojen lisäämistä koskevien vaatimusten sekä EU:n kilpailukyvyn ja kasvun kaltaisten uusien painopisteiden edistämisen kannalta; ottaa huomioon, että sosiaaliturvalla on keskeinen rooli vakauden ja yleisen turvallisuuden edistämisessä EU:ssa, ja katsoo, että siksi on investoitava laadukkaisiin työpaikkoihin, nuorisotyöttömyyden ehkäisemiseen, ihmisarvoiseen, kestävään ja kohtuuhintaiseen asumiseen sekä asunnottomuuden ja köyhyyden, erityisesti lapsiköyhyyden, poistamiseen; katsoo, että yksinkertaistamiseen liittyy myös koheesiopolitiikan painopisteiden ja tavoitteiden kadottamisen riski ja että tätä olisi vältettävä;

G. ottaa huomioon, että nykyisessä kehyksessä koheesiorahastoja on käytetty useita kertoja vastauksena kriisien, kuten covid-19-pandemian, Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan ja viimeaikaisten luonnonkatastrofien, sosiaalisiin vaikutuksiin;

1. vaatii lujatekoista ja aiempaa vahvempaa koheesiopolitiikkaa, mukaan lukien erillinen ESR+, josta pystytään tarjoamaan huomattavasti aiempaa enemmän julkista tukea jäsenvaltioiden välineitä varten, jotta voidaan tarjota apua haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille ja yhteiskunnissamme eniten avun tarpeessa oleville henkilöille, investoida ihmisiin ja osaamiseen, auttaa nostamaan ihmiset pois köyhyydestä ja

sosiaalisesta syrjäytymisestä sekä edistää sosiaalisia investointeja; vaatii siksi ESR+:n määrärahojen merkittävää lisäämistä ESR+:n vuosien 2028–2034 kokonaismäärärahoissa;

2. vaatii, että ESR+:n on oltava jatkossakin keskeinen ja ensisijainen väline, jolla tuetaan jäsenvaltioita, alueita, paikallisyhteisöjä ja ihmisiä unionin sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamisessa ja sellaisen sosioekonomisen kehityksen tavoittelussa, jossa ketään ei jätetä jälkeen;

3. korostaa, että koheesiopolitiikalla on vastattava digitalisaation ja ilmastonmuutoksen seurausten kaltaisiin sosiaalisiin haasteisiin ja myötävaikutettava niiden torjuntaan ja mukauduttava siihen ja samalla on vastattava sosiaalisiin haasteisiin, kuten siihen, että elinkustannukset nousevat palkkoja nopeammin, ja edistettävä sosiaalista selviytymiskykyä, vähennettävä eriarvoisuutta ja suojeltava heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä; vaatii, että ESR+:lla olisi edistettävä pitkän aikavälin investointeja ja kasvua keskittyen sosiaaliseen ja alueelliseen yhteenkuuluvuuteen ja tuettava samalla rakenteellisia muutoksia kaikkialla EU:ssa sekä lisättävä jäsenvaltioiden välistä lähentymistä;

4. painottaa, että ESR+:lla on edelleen edistettävä sosiaalista lähentymistä erityisesti kaikkein vähävaraisimpien ihmisten hyväksi ja investoitava inhimilliseen pääomaan, työllisyyteen, osaamisen kehittämiseen ja sosiaaliseen osallisuuteen ja samalla edistettävä yrittäjyyttä ja sosiaalista innovointia, tuettava pk-yrityksiä, investoitava lapsiin, käsiteltävä digitaalista ja vihreää siirtymää sekä tartuttava väestörakenteen haasteisiin ja kriisien koettelemien alueiden tilanteeseen;

5. korostaa koheesiopolitiikan ja ESR+:n merkitystä sellaisen osaamisen ja koulutuksen tukemisessa, joka helpottaa työpaikan löytämistä tai täydennys- ja uudelleenkoulutusta vihreää ja digitaalista siirtymää silmällä pitäen; muistuttaa, että oikea-aikaiset investoinnit sellaisten työntekijöiden täydennys- ja uudelleenkoulutukseen, jotka ovat vaarassa menettää työpaikkansa, voivat estää heitä ajautumasta köyhyyteen;

6. muistuttaa, että koheesiopolitiikka on suunnattu sitä eniten tarvitseville, kuten köyhyydessä eläville lapsille ja naisille, nuorille, ikääntyneille ja vammaisille henkilöille, työssäkäyville köyhille, asunnottomille ja muuttajille;

7. korostaa, että kaikissa koheesiopolitiikan puitteissa rahoitetuissa hankkeissa on noudatettava kaikilta osin riittävistä vähimmäispalkoista Euroopan unionissa annettua direktiiviä (EU) 2022/2041, jotta voidaan taata ihmisarvoiset työolot ja estää palkkojen polkeminen;

8. kehottaa toteuttamaan koheesiopolitiikan puitteissa erityistoimenpiteitä, joilla turvataan liikkuvien työntekijöiden, myös raja- ja kausityöntekijöiden, oikeudet, jotta voidaan varmistaa oikeudenmukaiset työolot, sosiaaliturvan piiriin kuuluminen ja suojelu hyväksikäytöltä erityisesti aloilla, jotka ovat erittäin riippuvaisia tilapäisistä työntekijöistä ja vierastyöläisistä;

9. vaatii, että koheesiorahaston hankkeiden kehitys ei saa lisätä epävarmoja tai epätyypillisiä työmuotoja, jotka heikentävät työntekijöiden oikeuksia ja pitkän aikavälin työsuhdeturvaa;

10. korostaa yhteisötalouden toimijoiden ratkaisevaa merkitystä työpaikkojen luomisessa ja sosiaalisen osallisuuden alalla erityisesti vähävaraisilla alueilla; panee merkille, että yhteisötalous ja kolmas sektori työllistävät Euroopassa lähes 14 miljoonaa ihmistä ja että niitä olisi tuettava edelleen koheesiorahastoista, jotta voidaan edistää kestävää työllisyyttä ja sosiaalista osallisuutta; korostaa, että yhteisötalouden yritykset tekevät tiivistä yhteistyötä paikallisviranomaisten kanssa, mikä helpottaa ja yksinkertaistaa koheesiohankkeiden täytäntöönpanoa ja varmistaa, että rahoitus tavoittaa tehokkaasti sitä eniten tarvitsevat;

11. muistuttaa, että vuonna 2023 EU:n lapsista 24,8 prosenttia kärsi köyhyydestä tai sosiaalisesta syrjäytymisestä tai oli köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa ja että lasten köyhyysaste on jälleen kasvussa; on huolissaan siitä, että tilanne pahenee entisestään tulevina vuosina; muistuttaa, että ESR+:lla sekä muilla koheesiorahastoilla tuetaan eurooppalaista lapsitakuuta ja lapsiköyhyyden torjuntaa, minkä vuoksi synergiat ovat äärimmäisen tärkeitä ja rahoitusta on lisättävä merkittävästi;

12. korostaa, että on käynyt selväksi, että koheesiorahastojen ja ESR+:n täytäntöönpanoon liittyy usein tarpeettomia hallinnollisia rasitteita ja monimutkaisia tai tehottomia sääntöjä, ja kehottaa siksi komissiota arvioimaan mahdollisuutta parantaa hakumenettelyjen saavutettavuutta;

13. varoittaa, että koheesiorahastojen mahdollinen yksinkertaistaminen ei saisi johtaa koheesiopolitiikan painopisteiden ja tavoitteiden kadottamiseen; korostaa tässä yhteydessä, että ESR+ on ainoa pääasiassa sosiaalipolitiikkaan painottunut EU:n rahasto ja täten jo sinällään ainutlaatuinen ja että se on erittäin tehokas ja tarpeellinen sosiaalisen osallisuuden saavuttamisen kannalta; huomauttaa, että jos koheesiopolitiikan tavoitteita ja hallinnointia tarkistetaan liian usein, siitä voi myös aiheutua hankaluuksia ja epävarmuutta tuensaajille;

14. muistuttaa, että koheesiopolitiikka on pitkän aikavälin kestävää investointipolitiikkaa, joka liittyy kiinteästi Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden ja sen toimintasuunnitelman täytäntöönpanoon; vastustaa siksi pyrkimyksiä uudistaa koheesiopolitiikkaa ”yleispäteväksi politiikaksi”;

15. muistuttaa, että yksinkertaistaminen ei saa heikentää hyvän hallinnon, julkisten hankintojen ja varainhoidon valvonnan periaatteita, kun varmistetaan sosiaalisten ehtojen täytäntöönpano ja oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen;

16. katsoo, että tehokkaaseen kumppanuusperiaatteeseen perustuva ja kunkin alueen tarpeisiin ja haasteisiin räätälöity vahva koheesiopolitiikka on edelleen paras väline alueellisten erojen vähentämiseen ja ylöspäin tapahtuvan taloudellisen ja sosiaalisen lähentymisen edistämiseen; muistuttaa, että alueiden on säilytettävä keskeinen rooli, jotta voidaan varmistaa, että ohjelmasuunnittelua toteutetaan jatkossakin lähellä alueita ja kansalaisia monitasoisen hallintojärjestelmän avulla; toistaa siksi, että on tarpeen varmistaa, että koheesiopolitiikan varat kohdennetaan suurelta osin alueiden suoraan laatimien, omistamien ja hallinnoimien alueellisten ohjelmien täytäntöönpanoon;

17. kannattaa paikkalähtöistä ja ihmiskeskeistä lähestymistapaa koheesiopolitiikassa, jotta voidaan varmistaa, että työllisyyden ja sosiaalisen osallisuuden tukemiseen tarkoitettu rahoitus tavoittaa tehokkaasti sitä eniten tarvitsevat alueet ja yhteisöt; korostaa

yhdennettyjen alueellisten investointien ja paikallisyhteisöjen omien kehittämishankkeiden merkitystä, kun puututaan eri alueiden välisiin työllisyyseroihin;

18. panee merkille merkittävät erot digitaalisissa yhteyksissä, tietoteknisissä taidoissa, hallinnollisissa valmiuksissa ja käytettävissä olevissa resursseissa EU:n eri alueilla; kehottaa edistämään digitaalista siirtymää ja korostaa, että hakumenettelyjen ja koheesiorahaston varojen saannin yksinkertaistaminen hyödyttäisi erityisesti vähemmän kehittyneitä alueita ja varmistaisi varojen tehokkaamman käytön;

19. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita varmistamaan työmarkkinaosapuolten ja kansalaisjärjestöjen osallistumisen, niille tiedottamisen ja niiden kuulemisen koheesiorahastojen suunnittelu-, täytäntöönpano-, seuranta- ja arviointivaiheessa;

20. korostaa, että paikallisyhteisöt ovat koheesiopolitiikan suoria tuensaajia ja edellytyksenä on, että alueelliset ja paikalliset sidosryhmät osallistuvat suoraan koheesiopolitiikan muovaamiseen;

21. korostaa, että on tärkeää säilyttää periaatteet, jotka koskevat yhteistyöhön perustuvaa hallinnointia, selkeitä tavoitteita ja temaattista keskittämistä, ja että suurin osa rahaston varoista olisi käytettävä mahdollisimman lähellä rahaston tuensaajia tiiviissä yhteistyössä paikallisten ja alueellisten viranomaisten ja organisaatioiden kanssa;

22. korostaa, että koheesiopolitiikan on säilyttävä pitkän aikavälin politiikkana, joka perustuu SEUT-sopimuksen 174 ja 175 artiklassa vahvistettuihin tavoitteisiin; on huolissaan siitä, että unionin koheesiopolitiikkaa, mukaan lukien ESR+:n mukaista politiikkaa, on käytetty toistuvasti hätäavun välineenä, ja korostaa, että tällainen toimintamalli on riskialtis koheesiopolitiikan pitkän aikavälin toiminta- ja investointitavoitteiden kannalta ja voi johtaa myös siihen, ettei koheesiopolitiikalla pystytä riittävällä tavalla saavuttamaan niitä ihmisiä, joita varten se on tarkoitettu;

23. korostaa, että työpaikkojen luomisen ja sosiaalisen osallisuuden on pysyttävä painopisteenä, jotta kaikki alueet, erityisesti siirtymävaiheessa olevat alueet, voivat hyötyä koheesiopolitiikan rahastojen tarjoamista mahdollisuuksista;

24. kehottaa komissiota suojelemaan koheesiopolitiikkaan osoitettuja määrärahoja, jotta niitä voidaan käyttää rahaston päätavoitteiden ja pääasiallisten tuensaajien hyväksi, ja ehdottamaan rahoitusvarausvälinettä, jonka avulla EU voi reagoida nopeasti ja joustavasti sosiaalisiin hätätilanteisiin ja kriisitilanteisiin ja joka täydentää ESR+:aa ja muita koheesiorahastoja, ja katsoo, että väline olisi joko suunniteltava eurooppalaisen hätätilasta aiheutuvien työttömyysriskien lieventämisen tilapäisen tukivälineen (SURE) pohjalta, josta on hyviä kokemuksia, tai sen olisi oltava EU:n työttömyysvakuutusjärjestelmän muodossa tai sitten sen olisi perustuttava EU:n solidaarisuusrahastoon, jotta sitä voitaisiin käyttää erityisesti ilmastonmuutoksesta johtuvien luonnonkatastrofien tai kansanterveysuhkien aiheuttamien vahinkojen korjaamiseksi; kehottaa siksi komissiota varmistamaan riittävän rahoituksen, jotta voidaan ottaa huomioon kasvaneet riskit näillä aloilla;

25. kehottaa sallimaan koheesiopolitiikkaa koskevissa säännöissä julkisten varojen osoittamisen ainoastaan työnantajille ja organisaatioille, jotka kunnioittavat työntekijöiden oikeuksia ja työoloihin sovellettavia sääntöjä; vaatii lisäksi

tehokkaampia sosiaalisia ehtoja julkisia hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia koskeviin sääntöihin.

LIITE: YHTEISÖT TAI HENKILÖT, JOILTA VALMISTELIJA ON SAANUT TIETOJA

Valmistelija ilmoittaa yksinomaisella vastuullaan, ettei hän ole saanut tietoja miltään yhteisöltä tai henkilöltä, joka olisi mainittava tässä liitteessä työjärjestyksen liitteessä I olevan 8 artiklan mukaisesti.